FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'Assignatura

Codi	40509
Nom	Aprenentatge i ensenyament de la filosofia
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	16.0
Curs acadèmic	2018 - 2019

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	Facultat de Magisteri	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	17 - Aprenentatge i ensenyament de filosofia	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
MARAGUAT IDARRAGA, EDGAR	269 - Metafísica i Teoria del Coneixement
TERUEL RUIZ, PEDRO	165 - Filosofia

RESUM

L'àrea de Filosofia ha sofert una important disminució en el seu pes en l'ensenyament secundari i el batxillerat. La Didàctica de la Filosofia ha d'evitar l'increment de la deterioració reforçant la cohesió de les diferents matèries que componen l'àrea, fent operatives en l'aula les noves tendències de la Filosofia actual i relacionant la Filosofia amb els nous mitjans d'expressió i comunicació propis de la societat de la informació.

Seguint el vell adagio kantià que cal ensenyar més que Filosofia a filosofar, els mètodes actius d'ensenyament han d'intentar promoure en l'alumne una visió positiva de la tradició històrica de la Filosofia sense renunciar a l'experimentació personal i l'interès per la reflexió filosòfica.

Ensenyar Filosofia en l'actualitat suposa en primer lloc situar-se tant en la mogui realitat de la institució escolar com en la dels nous llenguatges que ens brinden les tecnologies de la informació i de la comunicació.

L'assignatura ha d'oferir una introducció a l'ensenyament de la Filosofia en l'ensenyament secundari. Aquesta introducció serà necessàriament una introducció a la Filosofia mateixa, encara que sempre des d'una perspectiva didàctica. Els estudiants del Màster es familiaritzaran amb els continguts curriculars i amb el treball en l'aula específic en les matèries corresponents. El docent procurarà proporcionar una imatge realista d'aquest treball, basada en la seva experiència. L'objectiu principal del curs és que l'estudiant aprengui a elaborar una Programació Didàctica de les matèries de l'Especialitat.

La matèria "Aprenentatge i ensenyament de l'especialitat de Filosofia" ha estat dividida en dues parts (4+4 hores setmanals): la primera de les quals correspon al Departament de Filosofia i la segona al Departament de Metafísica i Teoria del Coneixement. AL primer d'ells li correspon "Aprenentatge i ensenyament de l'especialitat de Filosofia I", que abasta les matèries: Educació per a la Ciutadania, Educació Ètic-Cívica (ESO), Història de la Filosofia i Sociologia (Batxillerat). AL Departament de Metafísica i Teoria del Coneixement la resta de les matèries de l'àrea: Filosofia i Ciutadania, Psicopedagogia i Antropologia (Batxillerat), sota el rètol "Aprenentatge i ensenyament de la Filosofia I".

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Esencialmente los contenidos y competencias del grado de Filosofía, que constituyen el corazón de la actividad filosófica:
Dominio de las fuentes de los principales autores de la Historia de la Filosofía.
Capacidad de análisis y comentario de textos filosóficos.
Destrezas para la argumentación sobre temas complejos con organización y claridad expositiva.
Dominio del diálogo y de las principales estructuras lógicas de justificación y refutación de argumentos.

COMPETÈNCIES

2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1

- Saber aplicar els coneixements adquirits i ser capaços de resoldre problemes en entorns nous, o poc coneguts, dins contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d´estudi.
- Saber comunicar les conclusions i els coneixements i les raons últimes que les sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Posseir les habilitats d´aprenentatge que els permeten continuar estudiant d´una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Ser capaços d?integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d?una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l?aplicació dels seus coneixements i judicis.

- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col · laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible
- Conèixer la normativa i l'organització institucional del sistema educatiu i models de millora de la qualitat amb aplicació als centres d'ensenyament.
- Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent i promoure'n la capacitat per aprendre per ell mateix amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i la iniciativa personals.
- Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on siga situat.
- Desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o l'àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels fills.
- Participar en l'avaluació, la investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Dominar estratègies i procediments d'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat, així com els propis per a l'avaluació dels processos d'ensenyament.
- Adquirir criteris de selecció i d'elaboració de materials educatius.
- Fomentar un clima que facilite l'aprenentatge i pose en valor les aportacions de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent.
- Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument de regulació i d'estímul a l'esforç.
- Concretar el currículum que es vaja a implantar en un centre docent participant en la planificació col·lectiva d'aquest; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat dels estudiants.
- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialitat de filosofia. Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees,les matèries i els mòduls propis de la seua responsabilitat docent.
- Conèixer els desenvolupaments teoricopràctics dels processos d'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialitat.
- Conèixer els currículums de les matèries de l'especialitat, així com el cos de coneixements didàctics sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge corresponents. Saber convertir els continguts dels currículums en eines -programes d'activitats i de treball- al servei dels objectius educatius i formatius de les matèries. Identificar els problemes d'aprenentatge bàsics i comuns de les matèries i idear estratègies per superar-los.

- Integrar la formació en comunicació audiovisual i multimèdia en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
- Transmetre la capacitat crítica i analítica que permeta afrontar els estudis, temes i problemes filosòfics presents en les societats actuals.

RESULTATS DE L'APRENENTATGE

1. Aproximar a l'estudiant a les matèries pròpies de l'Especialitat que s'imparteixen en l'Ensenyament Secundari i a la relació que mantenen entre si.

2. Familiaritzar a l'estudiant amb la didàctica de la Filosofia en aquesta etapa, tant amb les seves tècniques com amb els seus recursos, en el context dels centres d'Ensenyament Secundari.

3. Conduir a l'estudiant a estimar la importància formativa de les matèries de l'especialitat en el curriculum del Batxillerat.

4. Ajudar a l'estudiant a preparar una Programació Didàctica completa d'una matèria de l'Especialitat.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Pràctiques en aula	50,00	100
Classes de teoria	50,00	100
Tutories reglades	20,00	100
Treball en grup	20,00	100
Altres activitats	8,00	100
Elaboració de treballs en grup	60,00	0
Elaboració de treballs individuals	40,00	0
Estudi i treball autònom	50,00	0
Lectures de material complementari	30,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	30,00	0
Preparació de classes de teoria	22,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
Resolució de casos pràctics	30,00	0
TOTAL	**420,00**	

METODOLOGIA DOCENT

Com ha quedat indicat, l'assignatura es cursarà assistint a classes teòric-pràctiques, realitzant treballs pràctics que seran parcialment exposats i debatuts i per mitjà de tutories individuals i de grups.

Les classes són considerades teòric-pràctiques per diverses raons. Primer, perquè el professor o professora exposarà els continguts sempre amb la vista posada en la possibilitat que siguin transmesos en l'aula: indicarà fins a quin punt poden ser compresos pels alumnes de l'etapa, quins coneixements previs es poden pressuposar, quins seran les il·lustracions o exemples més apropiats, etc. En segon lloc, perquè el professor o professora mostrarà en què pot consistir aquesta transmissió i exercici, simulant les situacions oportunes. I, finalment, perquè els estudiants seran convidats regularment a imaginar-se en aquestes situacions i a comunicar quin seria la seva conducta, quins problemes creuen que afrontaran, com podrien resoldre'ls, etc.

L'anterior no significa, com va quedar dit, que l'assignatura sigui purament una assignatura de didàctica de l'Especialitat.

Per a l'exposició de treballs serà convenient que, en bona mesura, els continguts teòrics i metodològics del curs hagin estat ja exposats. D'aquesta manera els estudiants podran posar en joc en la preparació d'activitats i actuacions tant l'après sobre els continguts de les matèries com l'après sobre els recursos i tècniques didàctics. No obstant això, no és convenient que aquesta orientació doni lloc a una divisió de l'assignatura en dues parts bé diferenciades (l'exposició del temari i les exposicions dels estudiants), doncs és important que l'exposició del temari s'adapti als problemes que el professor o professora detecti en les exposicions dels estudiants.

De totes maneres, les tutories individuals i de grup poden contribuir a aquesta retroalimentació. En general, les tutories individuals serviran per a resoldre dubtes puntuals i fer recomanacions que fomentin l'aprenentatge per compte propi, mentre que les tutories de grups de treball seran un complement de les classes pel que fa a l'aprenentatge de l'elaboració de materials i unitats didàctiques i a la preparació d'activitats.

El professor o professora haurà de transmetre en les classes teòric-pràctiques els ensenyaments i orientacions amb valor general que es revelin importants en les converses de les tutories.

AVALUACIÓ

L'avaluació s'ha de regir pels Objectiusgenerals de l'assignatura i les Competències específiques a desenvolupar i és imprescindible queafecti a totselscontinguts de la matèria, teòrics i metodològics.

Sobretot per raons d'índole pràctica, els exercicis no es dissenyaran per a avaluar la competència dels estudiants relativa a les matèries de l'Especialitat. Més aviat han d'avaluar l'aprenentatge de la didàctica, la capacitat de seleccionar continguts, la preparació d'activitats per al treball en l'aula i el coneixement de recursos i fonts de l'ensenyament.

De fet, el treball pràctic haurà de consistir en l'elaboració de materials didàctics, unitats didàctiques, recursos didàctics o, simplement, proposades d'activitats. Aquests treballs, com és lògic, seran exposats preferentment en públic i, en tant que sigui possible, representats o assajats. És convenient quel'exposició d'aquests treballs no sigui sempre col·lectiva, per a facilitar l'avaluació individual, encara que el treballmateixsigui el fruit de la cooperació dels alumnes. Per a l'avaluació d'aquests treballs el professor o professora es pot servir de la col·laboració dels estudiants.

Els treballs a presentar, concretament, seran dos:

1º En AEF 1: un assaig individual. En AEF 2: una unidad didàctica d'alguna de les matèries de l'especialitat sobre els qulas versa l'assignatura, elaborada individualment.

2º En AEF 1: un comentari col.lecitu. En AEF 2: una programació didàctica al voltant d'alguna de les matéries de l'especialitat sobre les quals versa l'assignatura, elaborada en grup.

A més d'aquests treballs, el docent encarregarà al llarg del curs la realització d'activitats puntuals, que també seran avaluades (com ‘Activitats en l'aula’).

La nota final serà lamitjana de l'assignatura: Aprenentatge I + Aprenentatge II.

El valor relatiu dels treballs i activitats es detalla a continuació:

Asistencia al 80% de les sesiones	*requisit*
Treball individual: Unitat Didàctica	50%

Treball col·lectiu: Programació Didàctica	25%
Activitats en l'aula	25%
Subtotal: Aprenentatge i Ensenyament de la Filosofia (I o II)	100%
Total: Aprenentatge i Ensenyament de la Filosofia	AEF (I) + AEF (II)/2

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Cifuentes, Luís María; Gutiérrez, José María (Coord.), Didáctica de la Filosofía, Graó, Barcelona 2010.
Cifuentes, Luís María; Gutiérrez, José María (Coord.), Filosofía. Complementos de formación disciplinar, Graó, Barcelona 2010.
Cifuentes, Luís María; Gutiérrez, José María (Coord.), Filosofía. Investigación, innovación y buenas prácticas, Graó, Barcelona 2010.
Finkel, Donald; Teaching with your mouth shut, Boynton Cooks Pub., Porstmouth, 1999. Traducción catalana: M. Josep Cuenca, Ensenyar amb la boca tancada, PUV, 2008.
García Moriyón, Félix, Pregunto, dialogo y aprendo. Cómo hacer filosofía en el aula, Madrid, Ediciones de la Torre, 2006.
García Raffi, X., Hernández Dobón, F., Didáctica de la Filosofía, Cuadernos de Pedagogia num. 189, 1991.
García Trapiello, Luís; et alia; Crítica de la Didáctica de la Filosofía, Consorci dEditors valencians, Valencia 1985.
Izuzquiza, Ignacio, La clase de Filosofía como simulación de la actividad filosófica, Madrid, Anaya, 1982.
Larrauri, Maite / Max; L'educació segons John Dewey, Tándem Ediciones, 2012
Lipman, Matthew, La filosofía en el aula, Madrid, Ediciones De la Torre, 1998.
Tejedor Campomanes, César; Didáctica de la filosofía. Perspectivas y materiales, SM, Madrid 1984.
Villanueva, Carlos; Comunidades de aprendizaje y aprendizaje dialógico. Trabajo fin de máster (inédito), Universitat de València, 2014.

Complementàries

- Baggini, Julian, Más allá de la noticia. (La filosofía detrás de los titulares), Madrid, Cátedra, 2002.
Larrauri, Maite et al., Herramientas para filosofar, Valencia, Tàndem, 1998.
Falzon, Christopher, La filosofía va al cine. Una introducción a la filosofía, Madrid, Tecnos, 2005.
Ferrer, Anacleto García Raffi, X., Hernández Dobón, F., Lerma Sirvent, J Primum videre, deinde philosophari. Una historia de la Filosofía a través del cine., Institució Alfons el Magnànim, Valencia 2006.

Ferrer, Anacleto García Raffi, X., Hernández Dobón, F., Lerma Sirvent, Cinema i Fiosofia. Com ensenyar filosofia amb lajut del cinema, La Magrana, Barcelona 1994.
Garcia-Raffi, Xavier; Didàctica de la pantalla. Per una pedagogia de la ficció audiovisual. Germania, Valencia 2010.
Graham, Gordon, Internet. Una indagación filosófica, Madrid, Cátedra, 2001.
Irwin, William; et alia; Los Simpson y la filosofía, Círculo de Lectores, Barcelona 2010.
Lynch, Enrique, La televisión: espejo del reino, Barcelona, Debolsillo, 2000.
Muñoz, Josep, Prohibido pensar. Parásitos versus catalizadores del pensamiento, Barcelona, Octaedro, 2010.
Santiuste, Víctor; Gómez de Velasco, Francisco, Didáctica de la Filosofía. Teoría. Métodos. Programas. Evaluación, Narcea, Madrid 1984.
Sartori, Giovanni, Homo videns. La sociedad teledirigida, Madrid, Taurus, 2002.